

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

5 במרס 2018

767

י"ח באדר התשע"ח

עמוד

הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות (תיקון מס' 19) (שינוי חוקת הגיל הרך).

126 התשע"ח-2018

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם הוועדה המשותפת לוועדת החינוך, התרבות והספורט ולוועדה המיוחדת לזכויות הילד לדין בהצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות:

הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 19) (שינוי חזקת הגיל הרך), התשע"ח-2018*

1. החלפת סעיפים 24 ו-25 והוספת סעיף 25א
- בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962¹, במקום סעיפים 24 ו-25 יבוא:
- (א) התגלעו חילוקי דעות בין הורים בפירוד בעניין אופן מימוש אפוטרופסותם ואחריותם ההורית, יפעלו ההורים להגיע להסכמה ביניהם בדרכי שלום, בעצמם או באמצעות צד שלישי, ובכלל זה מטפל מקצועי או מגשר.
- (ב) הגיעו הורים בפירוד להסכמה בעניין אופן מימוש אפוטרופסותם, ובכלל זה בעניין חלוקת הזמן שבו ישהה הקטין עם כל אחד מהם וחלוקת הטיפול בצרכיו השונים (להלן – אופן מימוש האפוטרופסות), יערכו ביניהם הסכם הורות לפי טופס שיקבע השר בתקנות (להלן – הסכם הורות); בהסכם הורות יקבעו הצדדים, ככל האפשר, מנגנון המקובל עליהם ליישוב מחלוקות עתידיות ביניהם לעניין אופן יישום ההסכם ולביצוע התאמות הנובעות משינוי נסיבות, ובכלל זה באמצעות מטפל מקצועי או מגשר.

ד ב ר י ה ס ב ר

לא קיים, רשאי בית המשפט לקבוע את העניינים האמורים באותו סעיף כפי שייראה לו לטובת הקטן, ובלבד שילדים עד גיל שש יהיו אצל אמם אם אין סיבות מיוחדות להורות אחרת. חזקה זו מכונה "חזקת הגיל הרך".

בהצעת החוק המתפרסמת בזה מוצע להחליף את סעיפים 24 ו-25 לחוק ולקבוע הסדר שונה לעניין אופן מימוש האפוטרופסות של הורים בפירוד, ובכלל זה לעניין חלוקת זמני השהייה של הקטין עם כל אחד מהוריו. במסגרת שינוי זה מוצע להשתמש במונחים של זמני שהייה עם ההורים במקום במונחים השגורים כיום של החזקת ילדים ומשמורת.

סעיפים 24 ו-25 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן – החוק), נועדו להסדיר את חלוקת הטיפול בילדים שהוריהם חיים בנפרד. סעיף 24 לחוק קובע כי הורים החיים בנפרד רשאים להסכים ביניהם מי מהם יחזיק בקטין, למי מהם תהיה האפוטרופסות על הקטין ומה יהיו זכויות ההורה שלא יחזיק בקטין לבוא עמו במגע. נוסף על כך קובע הסעיף כי הסכם כאמור טעון אישור של בית המשפט, וזה יאשרו רק אם נוכח כי ההסכם הוא לטובת הקטין. סעיף 25 לחוק קובע כי אם הורי קטין החיים בנפרד לא באו לידי הסכם כאמור בסעיף 24 לחוק, או שבאו לידי הסכם אך ההסכם

* הצעת חוק מס' 4212/20/פ (מספר פנימי: 2016568); הועברה לוועדה ביום כ"א באייר התשע"ז (17 במאי 2017).

¹ ס"ח התשכ"ב, עמ' 120; התשע"ז, עמ' 798.

(ג) הסכם הורות טעון אישור של בית המשפט, והוא יאשר
לאחר שנוכח כי ההסכם הוא לטובת הקטין.

25. (א) לא הגיעו הורים בפירוד להסכמה בעניין אופן מימוש
האפוטרופסות, רשאי כל אחד מהם לבקש מבית המשפט לקבוע
את אופן מימוש האפוטרופסות (להלן - הסדר הורות): לבקשה
כאמור ולתשובה עליה תצורף הצעה להסדר הורות בטופס
שנקבע לפי הוראות סעיף 24.

(ב) בבואו לקבוע הסדר הורות יביא בית המשפט בחשבון את
טובת הקטין כשיקול ראשון במעלה, ובכלל זה יתחשב בכל אלה:

(1) מצבו הגופני והנפשי של הקטין, צרכיו
ההתפתחותיים וכישוריו המשתנים בהתאם לגילו, ואם
הוא ילד עם מוגבלות - גם צרכיו המיוחדים;

לפסקה (2) שתי גרסאות:

גרסה א':

(2) זכותם של הורי הקטין למימוש אפוטרופסותם
המשותפת כך שחלוקת הזמן שבו ישהה הקטין עם כל
אחד מהם תהיה שווה ככל האפשר ותענה על הצורך של
הקטין לגדול עם שני הוריו;

ד ב ר י ה ס ב ר

בבקשה לקבוע הסדר הורות שבו ייקבע אופן מימושה.
בבקשה כאמור ובתשובה עליה יצרף כל הורה לפי העניין
הצעה לקביעת הסדר ההורות, גם זאת לפי טופס שיקבע
שר המשפטים בתקנות.

בקביעת הסדר ההורות יביא בית המשפט בחשבון
כשיקול ראשון במעלה את טובת הקטין. ההסדר המוצע
קובע כמה אמות מידה לקביעת הסדר ההורות. יובהר כי
רשימת אמות המידה אינה רשימה סגורה.

לכמה מאמות המידה מוצעות שתי גרסאות
המבטאות גישות שונות לעניין הדגשים שיש לשים לב
אליהם בנושא זה.

על פי ההסדר המוצע הורים החיים בנפרד יפעלו
להגיע להסכמה ביניהם לעניין אופן מימוש אפוטרופסותם,
ובכלל זה לעניין חלוקת הזמן שבו ישהה הקטין עם כל
אחד מהם וחלוקת הטיפול בצרכיו השונים (להלן - אופן
מימוש האפוטרופסות). אם ההורים הגיעו לידי הסכמה
כאמור, הם יערכו ביניהם הסכם הורות לפי טופס שיקבע
שר המשפטים בתקנות. הסכם הורות כאמור טעון אישור
של בית המשפט, וזה יאשרו לאחר שנוכח כי ההסכם הוא
לטובת הקטין.

אם ההורים לא הגיעו להסכמה לעניין אופן מימוש
האפוטרופסות, רשאי כל אחד מהם לפנות לבית המשפט

גרסה ב':

- (2) הצורך של הקטין בשמירה על יציבות והמשכיות בחייו בהתאם לגילו ולמידת התפתחותו;
- (3) רצון הקטין בהתאם לגילו ולכשריו המתפתחים;
- (4) קיום קשר ישיר וסדיר של הקטין עם כל אחד מהוריו;
- (5) קיום קשר של הקטין עם כל בני משפחתו;
- (6) מידת הנכונות של כל אחד מההורים לשתף פעולה עם ההורה השני ולכבד את אפוטרופסתו, ובכלל זה נכונותו להבטיח את מימוש הקשר של הקטין עם ההורה השני ועם בני המשפחה;

לפסקאות (7) עד (10) שתי גרסאות:

גרסה א':

- (7) יכולתו של כל אחד מההורים לדאוג למכלול צרכיו של הקטין כאמור בפסקה (1);
- (8) יצירת סביבה יציבה לקטין;
- (9) אופן הטיפול ומידת הטיפול שהעניק כל אחד מההורים לקטין בשנתיים שקדמו לפירוד לא יובאו בחשבון;
- (10) העובדה שאחד ההורים פעל לניכור ההורה השני; נוכח בית המשפט כאמור, יפעל להארכת הזמן שבו ישהה הקטין עם ההורה המנוכר.

ד ב ר י ה ס ב ר

בעת הכנת הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית תידרש הוועדה המשותפת לוועדת החינוך, התרבות והספורט ולוועדה המיוחדת לזכויות הילד לדין בהצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות של הכנסת (להלן – הוועדה המשותפת) להכריע בין הגישות.

עוד מוצע לקבוע כי בהסדר הורות לעניין קטין שהוא פעוט יקבע בית המשפט כי רוב הזמן הוא ישהה אצל אמו, תוך הבטחת קשר קבוע משמעותי ורציף עם אב אם אין סיבות הקשורות בטובת הילד שבשלהן בית המשפט רשאי יהיה להורות אחרת.

לפי גישה אחת, כאמור בגרסה א' לפסקאות (2) ו-(7) עד (10) בסעיף 25(ב) המוצע לחוק, הדגש הוא על חלוקת זמן השהייה של הילד עם כל אחד מהוריו באופן שווה, ככל האפשר, תוך הבאה בחשבון של יכולתו של כל אחד מההורים לספק את צרכיו של הקטין.

לפי גישה אחרת כאמור בגרסה ב' לפסקאות (2) ו-(7) עד (10) בסעיף 25(ב) המוצע לחוק, הדגש הוא שמירה על היציבות בחיי הילד, והיא נועדה לאפשר המשכיות של דרך הטיפול בילד לפני שהוריו נפרדו, תוך בחינת אופן הטיפול ומידת הטיפול של כל אחד מההורים בילד לפני הפירוד.

גרסה ב':

- (7) מידת יכולתו של כל אחד מההורים לממש את האפטרופסות;
- (8) ההשלכות המעשיות הקשורות במימוש הסדר ההורות על חיי היום-יום של הקטין;
- (9) אופן הטיפול ומידת הטיפול שהעניק כל אחד מההורים לקטין בשנתיים שקדמו לפירוד;
- (10) העובדה שהקטין נפגע מאלימות ההורה כלפיו או נחשף לאלימות ההורה כלפי בן משפחתו.
- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), לעניין פעוט, בית המשפט יקבע את הסדר ההורות כך שהוא ישהה רוב הזמן אצל אמו, תוך הבטחת קשר קבוע משמעותי ורציף עם אביו, והכול אם אין סיבות הקשורות בטובת הילד להורות אחרת.
- (ד) החלטה סופית של בית המשפט בעניין הסדר הורות תינתן בתוך שישה חודשים מיום הגשת הבקשה, אלא אם כן החליט בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להאריך את התקופה האמורה.
- (ה) בקביעת הסדר הורות יתייחס בית המשפט, ככל האפשר, לכל הפרטים שקבע השר בטופס לפי סעיף 24, ורשאי הוא לקבוע מנגנון מתאם ליישוב מחלוקות עתידיות בין ההורים לעניין אופן יישום ההסדר באמצעות צד שלישי שמקובל עליהם ככל האפשר, ובכלל זה מטפל מקצועי או מגשר.

ד ב ר י ה ס ב ר

כדי לתת מענה למקרים שבהם אחד ההורים הפר את הסכם ההורות או את הסדר ההורות, מוצע להסמיך את בית המשפט לשנות הסכם הורות או הסדר הורות, וכן להורות על נקיטת אמצעים אלו: הפניה ליחידת הסיוע שליד בית המשפט, מינוי צד שלישי שילווה את ההורים במימוש ההסכם או ההסדר, חיוב של ההורה המפר להשתתף בהדרכה או בטיפול, חיוב ההורה המפר בפיצוי ההורה השני או חיובו בתשלום הוצאות משפט לאוצר המדינה.

בעת הכנת הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית תמשיך הוועדה המשותפת ותדון בנושא

בעת הכנת הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית תשקול הוועדה המשותפת את הגדרת המונח פעוט לעניין ההסדר המוצע בטווח שבין גיל שנה לשלוש שנים.

החלטתו הסופית של בית המשפט לעניין הסדר הורות תינתן בתוך שישה חודשים מיום הגשת הבקשה לקביעת ההסדר, ותתייחס ככל האפשר לכל הפרטים בטופס שקבע שר המשפטים בתקנות. במסגרת הסדר ההורות רשאי בית המשפט לקבוע מנגנון מתאם ליישוב מחלוקות עתידיות בין ההורים בדבר אופן יישום ההסכם.

25.A. (א) הפר הורה הסכם הורות או הסדר הורות, רשאי בית המשפט לקבוע הסדר הורות או לשנות הסדרים הקבועים בהסכם ההורות או בהסדר ההורות, לפי העניין, וכן להורות על נקיטת אמצעים אלו:

- (1) הפניה ליחידת הסיוע שליד בית המשפט לשם גיבוש דרכים למימוש הסכם ההורות או הסדר ההורות;
- (2) מינוי צד שלישי שילווה את ההורים במימוש הסכם ההורות או הסדר ההורות, לרבות קביעה בעניין ההוצאות הכרוכות בכך; צד שלישי כאמור יהיה תואם לאורח חייהם של ההורים;
- (3) חיוב ההורה שהפר הפרה חוזרת ונשנית את הסכם ההורות או את הסדר ההורות להשתתף בהדרכה וטיפול מקצועיים מאת גורם שיקבע בית המשפט ולשאת בהוצאות הכרוכות בכך; גורם כאמור יהיה תואם לאורח חייו של ההורה;
- (4) חיוב ההורה שהפר את הסכם ההורות או את הסדר ההורות בתשלום להורה השני, ובכלל זה פיצויים בשל נזק שנגרם לו;

ד ב ר י ה ס ב ר

במגע; הסכם כזה טעון אישור בית המשפט והוא יאשרו לאחר שנוכח כי ההסכם הוא לטובת הקטין, ומשאורשו, דינו - לכל ענין זולת ערעור - כדין החלטת בית המשפט.

25. קביעת בית המשפט באין הסכם בין ההורים

לא באו ההורים לידי הסכם כאמור בסעיף 24, או שבאו לידי הסכם אך ההסכם לא בוצע, רשאי בית המשפט לקבוע את העניינים האמורים בסעיף 24 כפי שייראה לו לטובת הקטין, ובלבד שילדים עד גיל 6 יהיו אצל אמם אם אין סיבות מיוחדות להורות אחרת.

עלות תקציבית

להערכת משרד האוצר העלות התקציבית של הצעת החוק היא בין 27 ל-30 מיליון שקלים חדשים בשנה.

הצעת החוק היא הצעת חוק תקציבית כהגדרתה בסעיף 33 לחוקיסודי: משק המדינה.

הסכמת ההורים, ובין היתר באפשרות להבחין בין מצבים שגרתיים שבהם די יהיה בהסכמת הורה אחד ובין מצבים שבהם תידרש הסכמת שני ההורים, וכן בצורך להבחין בין מקרים שבהם תידרש הסכמה כאמור מראש לעומת מצבים שבהם יהיה אפשר להסתפק בהסכמה בדיעבד. כמו כן תדון הוועדה המשותפת בקביעת הוראות שיחולו בעת שהורה מבקש להעתיק את מקום מגוריו למקום מרוחק ממקום מגוריו הנוכחי של הקטין, בישראל או מחוצה לה.

וזה נוסחם של הסעיפים שמוצע להחליפם:

24. הסכם בין הורים החיים בנפרד

היו הורי הקטין חיים בנפרד - בין שנישואיהם אויגו, הותרו או הופקעו בין שעדיין קיימים ובין שלא נישאו - רשאים הם להסכים ביניהם על מי מהם תהיה האפוטרופסות לקטין, כולה או מקצתה, מי מהם יחזיק בקטין, ומה יהיו זכויות ההורה שלא יחזיק בקטין לבוא עמו

- (5) חיוב בהוצאות משפט לטובת אוצר המדינה.
(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מסמכותו של בית המשפט לפי פקודת בזיון בית המשפט²."

ד ב ר י ה ס ב ר

חלוקת זמן השחייה של הקטין עם כל אחד מהם; בכלל זה הוא יצמצם את תחולת חזקת הגיל הרך. לפיכך, יש בו כדי להשליך על זכויות ילדים שהוריהם נפרדו.

השפעה על זכויות הילד

ההסדר המוצע נועד לקבוע הוראות לעניין חלוקת הטיפול בצרכיו של קטין שהוריו חיים בנפרד ולעניין

יוזמים: חברי הכנסת יואב קיש, דוד ביטן, יואב בן צור, רועי פולקמן, מנחם אליעזר מוזס, רוברט אילטוב, בצלאל סמוטריץ', יוליה מלינובסקי

² חוקי א"י, כרך א', (ע) 332, (א) 356.

